

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XVII/136/2015
Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich
z dnia 30 grudnia 2015 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2020

I. WSTĘP

Podstawą opracowania "Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020" jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2015, poz. 1390). Zadaniem programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu udzielanie pomocy ofiarom przemocy rodzinnej, podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy oraz zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na zjawisko przemocy w rodzinie. Program wyznacza główne kierunki działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w celu skutecznego reagowania na to zjawisko. Potrzeba opracowania takiego dokumentu dla Gminy Strzelce Opolskie wynika nie tylko z przesłanek formalnych, ale również z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy.

Opracowany dokument skorelowany jest z następującymi programami:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Strzelce Opolskie,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił, działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Działanie to naraża osoby dotknięte przemocą na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza godność, nietykalność cielesną, wolność - w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienie i krzywdy moralne.

Przemoc w rodzinie przejawia różne formy i dokonuje się przy użyciu różnych instrumentów. Obecnie najczęściej spotykane formy przemocy to:

- **przemoc fizyczna** – popychania, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, palenie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- **przemoc psychiczna** – wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, zainteresowań, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna

(kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.,

- **przemoc seksualna** – wymuszanie pożycia seksualnego i praktyk seksualnych, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych i inne,
- **przemoc ekonomiczna** – odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, itp.

Cykle przemocy:

- **faza narastania napięcia** - początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe,
- **faza ostrej przemocy** - następuje wybuch agresji, sprawca przemocy może dokonywać strasznych czynów nie zwracając uwagi na to, że krzywdzi innych,
- **faza miodowego miesiąca** - czas skruchy i okazywania miłości, sprawca próbuje załagodzić sytuację, przeprasza i obiecuje poprawę.

Według polskich regulacji prawnych przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu Karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), **które jest ścigane z urzędu.**

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

- „§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.
- §2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.
- §3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami. Przemoc domowa rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, może być skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Zjawisko przemocy nie jest jednoznaczne. Ofiarami przemocy są na ogół kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni. Ofiara jest zazwyczaj słabsza, a sprawca silniejszy. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

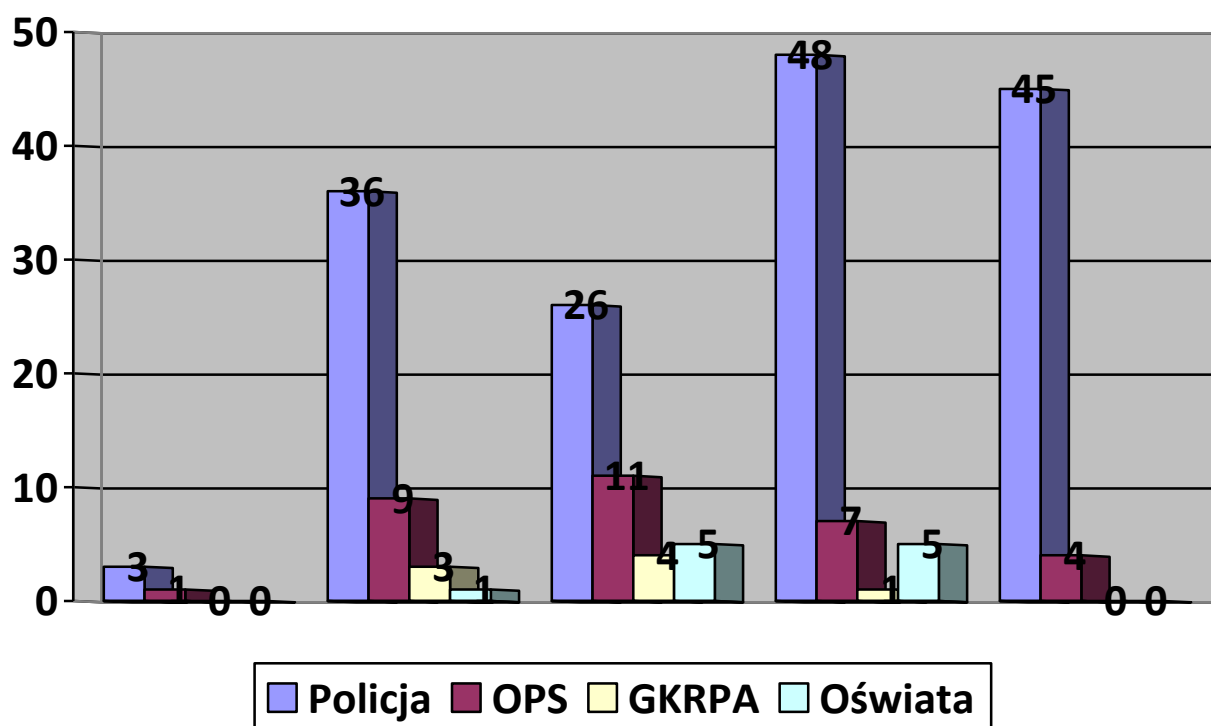
II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE STRZELCE OPOLSKIE

Zjawisko przemocy domowej jest problemem trudnym do zbadania. Należy mieć na uwadze, iż nie jest łatwo oszacować jego skalę. Posiadane statystyki odzwierciedlają przypadki ujawnione, gdy np. doszło do interwencji. Jest jednak wiele przypadków, gdy przemoc w rodzinie nie wychodzi poza tzw. "cztery ściany".

Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Strzelce Opolskie została określona na podstawie informacji uzyskanych z danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Strzelce Opolskie.

Zespół Interdyscyplinarny działa od roku 2011. W ciągu całego okresu swojej działalności do Przewodniczącej zespołu wpłynęło łącznie 213 formularzy "Niebieska Karta" (łącznie z III kwartałem 2015 r.).

Tabela 1. Ilość zgłoszeń procedury Niebieskiej Karty z podziałem na instytucje

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Strzelce Opolskie

Dane wskazują, iż zjawisko przemocy w rodzinie wzrasta. Wynikać to może z większej świadomości osób doznających przemocy, iż jest możliwe uzyskanie pomocy i wsparcia a także zatrzymania przemocy. Dlatego też osoby te ujawniają się i zgłaszają swój problem. Poniższe tabele odzwierciedlają skalę zjawiska przemocy w rodzinie.

Tabela 2. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie

Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	2011			2012			2013			2014			I-III kwartał 2015		
	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci
w tym	4	-	-	45	3	1	42	1	3	51	3	7	26	-	2
Ogółem	4			49			46			61			28		

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Strzelce Opolskie

Tabela 3. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, iż stosują przemoc w rodzinie

Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	2011			2012			2013			2014			I-III kwartał 2015		
	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci
w tym	-	3	-	2	47	-	1	45	-	6	54	-	2	26	-
Ogółem	4			49			46			61			28		

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Strzelce Opolskie

Z przedstawionych danych wynika, że wśród osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą przeważają kobiety i dzieci. Mężczyźni dominują wśród osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc.

W celu realizacji procedury "Niebieska Karta" Przewodnicząca Zespołu powołuje grupy robocze. Grupy te w ramach swych działań w stosunku do konkretnego przypadku dokonują diagnozy, opracowują i realizują plan pomocy, monitorują sytuację danej rodziny, dokumentują podejmowane działania, określają działania pointerwencyjne jak i również podejmują decyzje o skierowaniu stosownych wniosków do instytucji decyzyjnych (Sąd, Prokuratura, Policja).

III. ZASADY DZIAŁANIA PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat, przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, oparty jest na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej, organizacji pozarządowych, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnych następstwom,
- jawność działań organów administracji publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,
- szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich praw do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielanie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

IV. ZAŁOŻENIA SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Założenia systemu:

- podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy oraz zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy,
- rozwój oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc,
- podejmowanie wspólnych działań instytucji wobec problemu przemocy w rodzinie,
- stosowanie jednoznacznych przekazów, które mówią, że nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka, że nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej,
- rozwój wiedzy, kompetencji, umiejętności reagowania wobec problemu przemocy i podnoszenie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy.

2. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne, służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodkach wsparcia.

V. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Ograniczanie i zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczanie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy.

Cele szczegółowe i zadania działania programu

1. Zapobieganie występowania przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości i wrażliwości mieszkańców Gminy wobec przemocy w rodzinie poprzez:

Adresaci: dzieci, młodzież, dorośli, rodziny, społeczność lokalna

Lp.	Zadanie	Działanie	Realizator lub koordynator
1.	Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem, zajęcia pozaszkolne	- prowadzenie zajęć wychowawczych, - wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjających zachowaniom nieagresywnym	- placówki oświatowe, - świetlice socjoterapeutyczne
2.	Edukacja przedmałżeńska	- poradnictwo w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją i konfliktem	Kościół
3.	Wspieranie rozwoju nieagresywnych sposobów rozwiązywania konfliktów społecznych i rodzinnych	- promowanie mediacji, w tym mediacji rodzinnych - zajęcia wychowawcze dotyczące nieagresywnego rozwiązywania konfliktów	- OPS - punkt konsultacyjny - szkoły - Policja - Sąd

2. Zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków występowania przemocy w rodzinie.

Adresaci: osoby dotknięte przemocą, w szczególności ofiary i świadkowie

Lp.	Zadanie	Działanie	Realizator lub koordynator
1.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i pozostającym w rodzinie, w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub pobytu	1. poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne i socjalne, 2. praca socjalna, 3. aktywizacja zawodowa, 4. interwencja kryzysowa, 5. realizacja systemu „Niebieskiej Karty”	- OPS, - służba zdrowia, - punkt konsultacyjny, - policja, - sądy, prokuratura, - pedagog szkolny - PCPR
2.	Ochrona przed dalszym krzywdzeniem przez sprawcę	1. odseparowanie sprawcy od ofiary, 2. zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną	- policja, sądy, prokuratura

Lp.	Zadanie	Działanie	Realizator lub koordynator
3.	Udzielenie wsparcia osobom dotkniętym przemocą i zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania, pobytu lub rodziny	1. udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dorosłym lub rodzinom dotkniętym przemocą, 2. udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom-ofiarom przemocy, 3. pomoc socjalna osobom dotkniętym przemocą	-Urząd Miejski, - OPS, - organizacje pozarządowe, -policja, sądy, prokuratura, - PCPR
4.	Działania realizowane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Wszystkie zadania z katalogu zadań wymienionych w GKRPA, które wiążą się z przeciwdziałaniem przemocy u osób uzależnionych lub współ-uzależnionych	- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

3. Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie.

Adresaci: sprawcy przemocy

Lp.	Zadanie	Działanie	Realizator lub koordynator
1.	Działania edukacyjne	1. poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne, 2. terapia, 3. programy w zakresie radzenia sobie ze stresem	- punkt konsultacyjny, - wydział oświaty Urzędu Miejskiego, - OPS Centrum Psychoprofilaktyki (Poradnia Odwykowa)
2.	Oddziaływanie na społeczność lokalną celem włączenia ich do systemu monitorowania zjawisk związanych z występowaniem przemocy	1. wywiady środowiskowe w społecznościach szczególnie zagrożonych	- OPS, - Policja – dzielnicowi - kuratorzy

VI. ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ PRZECIWDZIAŁAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE

1. Negatywne wzorce zachowań społecznych.
2. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
3. Problemy alkoholowe członków rodzin.
4. Słaba kondycja ekonomiczna rodzin.
5. Nieumiejętność rozwiązywania konfliktów w rodzinach.
6. Brak świadomości dotyczących możliwości rozwiązywania swoich problemów za pomocą mediacji rodzinnych.
7. Brak specjalistów w zakresie mediacji rodzinnych.

VII. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Ograniczanie i spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
3. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
4. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
5. Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
6. Zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą.
7. Niwelowanie skutków zjawiska przemocy.
8. Zmniejszenie skali przemocy występujących w rodzinach.

VIII. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

Zespół interdyscyplinarny swoje działania skieruje przede wszystkim w stosunku do dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych, a także do rodzin patologicznych dotkniętych uzależnieniem oraz w sytuacjach powtarzalności zjawiska przemocy.

Zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym, który powołuje Burmistrz. Konieczność niesienia wspólnej, profesjonalnej i uzgodnionej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie lub konkretnej osoby – ofiary wymaga wspólnego działania różnych służb. Każda z nich posiada własny zasób wiedzy o konkretnej ofierze przemocy lub dla wypełnienia swoich zadań musi go uzyskać od innych służb dlatego w skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- kuratorzy sądowi i prokuratorzy.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli poszczególnych instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- diagnozowanie przemocy na poziomie lokalnym,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku – praca w środowisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy osobom – ofiarom przemocy,
- dążenie do podnoszenia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, itp.

IX. KOSZTY FUNKCJONOWANIA ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO

1. obsługę organizacyjno-techniczną zespołu interdyscyplinarnego zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej zgodnie z art. 9a ust. 9 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a są to: koszty administracyjno – biurowe (w tym zakup materiałów biurowych, koszty podróży służbowych, szkolenia członków zespołu, prowadzenie kampanii informacyjnej, koszty korespondencji itp.),
2. koszty zatrudnienia i wynagrodzenia specjalistów w punktach konsultacyjnych (np. psycholog, prawnik),
3. koszty związane z realizacją zadań związanych z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą,
4. koszty związane z zawarciem porozumień w sprawie umieszczania ofiar przemocy w specjalnych ośrodkach wsparcia (wg potrzeb).

X. ZAKOŃCZENIE

Utworzenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie ma za zadanie stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, pomoc specjalistów, ich wiedzę, kwalifikacje i umiejętności. Program kierowany jest do rodzin doznających przemocy oraz do osób pomagających. Realizowany będzie przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja programu jest działaniem długofalowym, wymagającym stałego monitorowania i zaangażowania wszystkich realizatorów, ma także wieloletnią perspektywę i powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego. Bieżący nadzór nad realizacją programu sprawuje Burmistrz Strzelec Opolskich oraz podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.